

**Te Deum! : (1856) : en moralité
i tre afdelningar jemte
dedikation och epil...**

Sturzen-Becker, Oscar Patric,

81 Fa Br.

Vit. So.
Dram.
(Pmf)

TE DEUM!
(1856).

EN MORALITÉ I TRE AFDELNINGAR
JEMTE DEDIKATION OCH EPILOG.

AF

O.-P. STURZEN-BECKER.

T. M. DE L. M.

(1888)

THE NORTHWESTERN PAPER COMPANY

ST. PAUL, MINN.

PRINTED AND BOUND BY

IN BELGI

TIBIDEUM

(1856)

TE DEUM.

(1856).

THE DREAM

J. H. ROSS

BY J. H. ROSS

NEW YORK

1880

1880

NEW YORK

1880

1880

NEW YORK

1880

TE DEUM!

(1856).

EN MORALITÉ I TRE AFDELNINGAR

JEMTE DEDIKATION OCH EPILOG.

AF

O.-P. STURZEN-BECKER.

GÖTEBORG.

D. F. BONNIERS FÖRLAG.

1856.

THE DEUMI

(1856)

BY MORALITY I THE ANDREIZINGAH

Devinion

THE DEUMI I THE ANDREIZINGAH

THE DEUMI I THE ANDREIZINGAH
BY MORALITY I THE ANDREIZINGAH
DEVINION
THE DEUMI I THE ANDREIZINGAH

Tryckt hos Hedlund & Lindskog, 1856.

Dedikation.

(Lettre à la Demoustier.)

Till den anonyme Författaren af broschyren: "Hr O.
P. Sturzen-Beckers "Tvenne Vändpunkter,"
närmare betraktade."

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

Kjöbenhavn, Maj 1856.

M. H.

Den synnerliga uppmärksamhet, hvarmed M. H. har behagat omfatta ett af mig tidigare utgifvet litet arbete, gör det för mig till en pligt att begagna första bästa tillfälle till att, om än något sent, visa en artighet tillbaka, såsom det mellan någorlunda väl uppfostrade människor är skick och bruk, och jag har därför tagit mig friheten att låta denna nya lilla obetydlighet af min hand prydas med M. H:s onämnda namn. Jag lefver i den glada förhoppning att denna gård af en aktning, som kunde vara ännu större, men icke gerna mindre, icke skall till sin välmening varda missförstådd.

Jag behöfver knappast försäkra att det varit med en hög grad af fägnad jag hos en man, hvilken uppträder som min förklarade antagonist, dock funnit så många tankar, i hvilka vi på det fullkomligaste harmoniera. Så t. ex. i frågan om tryckfriheten, "den heliga fria yttranderätten," förutan hvilken "ingen konstitutionell frihet är "tänkbar;" så i fråga om "styrelsens svenskhet," om hvilken M. H. så sannt

yttrar att den i sjelfva verket aldrig "borde behöfva bevisas;" så i fråga om den ryska politikens hemliga bedrifvanden under danska kriget, m. m. Det har likaledes varit för mig en tillfredsställelse, — som skall senteras utaf hvar och en, hvilken eger den aldraminsta erfarenhet af hur lätt man i detta skröpliga jordelif blifver misskänd, — att från ett sådant håll, som det hvarest M. H. för ögonblicket befinner sig, se sin "löpande stil" bedömd såsom fluten "omedelbart ur författarens öfvertygelse" och dessutom så mycket på köpet medgifvet, som att "Vändpunkternas" författare efter utgifvandet af denna sin bok likväl åtminstone icke afgjordt bör "misstänkas för att i själ och hjerta vara ryss." Detta sista är i sjelfva verket icke något så litet, som det ser ut, och man kan i våra dagar tyvärr icke säga alldeles detsamma om hvar man, som förer mer eller mindre svenska ord på sina läppar.

Att vi i andra punkter *icke* äro enige, hvad mer? Detta är icke blott naturligt, utan äfven på sätt och vis förträffligt. Det är enligt en gammal känd regel först genom rifningen af särskilda meningar mot hvarandra, som det kan lyckas att få sanningen fram, "eruere veritatem," (för att än en gång visa min klassiska lärdom.) Ni har sjelf visserligen funnit det i allmänhet "för tidigt att ställa sig tvärt fram i strömmen;" dock, M. H., har ni haft mod att göra det med afseende på 1812 års politik. Detta courage måste respekteras.

I opinionens strida flod

ni har ställt er ända ner till knäna,

med handen i sidan och med ett mod,
som kunde en bättre sak förtjena.

Att icke ni kommer synnerligt fram,
är strömmens skull, ej er, min herre!
Att göra sitt bästa är ingen skam,
och dugtiga karlar bli allt färre.

Ni gör dock midt der i forssens svall
en figur af det rätt pittoreska slaget;
om ej just en klippa, i alla fall
ejheller en — käring precis, strängt taget!

Hvad högstsalig konung Carl Johan angår, är det nu en gång för alla *er* mening, att han bör betraktas som en "stor man" qua politikus; min mening är visserligen en annan, men jag skall icke här våga det förmodligen fåfänga försöket att omvända en författare, för hvars subjektivitet detta synes vara en trossak. Det synes mig för öfrigt redan vara någonting icke så obetydligt, att Ni dock, M. H., förklarar Er "icke vilja frisäga Carl Johan från *menskliga svagheter*"; der äro andra, hvilka utan tvifvel skulle vilja hafva honom i öfverensstämmelse med den famösa apotheosen på Slussplanen betraktad som alldraminst en halfgud. Erkännande och tillfullo uppskattande vigten af denna er ädelmodiga koncession, M. H., hastar jag för egen del att försäkra Er, att det skulle göra mig hjertligt ondt, i fall Ni ett enda ögonblick förutsatt att jag å min sida vore nog par-

tisk att fränkänna Carl Johan alla *menskliga företräden* och förtjenster. Jag tror icke, M. H., att Ni i "vändpunkterna" skall finna hemul för en sådan förutsättning. Tvärtom. Jag är den förste att erkänna, att Carl Johan, om än icke af Napoleons aldra yppersta fältherre-genier, dock alltid var en krigare, hvars svärd gällde och måste gälla något; jag erkänner *icke*, att han var en sann storhet hvarken som statsman, eller som administratör, icke ens "pour les finances," men om det möjligen går an att vara stor, utan att vara sann, så var han, jag måste medgifva det, icke liten; han hade dessutom en viss specialitet af vältalighet i sin magt och han var intagande i sällskapslivet. Än mera! han var i många fall af förhållanden rentaf imponerande; han var med sin höga figur, sina skarpa, sydländskt eldiga ögon, sin rika chevelure, en herrlig man att se på. Hurudan han var som chef för ett sjelfständigt folk med stolta anor, hurudan som politikus i en kritisk tid, hurudan som länkare af vår inre utvecklings gång under mer än ett fjerdedels sekel, — n'en parlons pas! Men jag minnes honom sådan jag t. ex. sista gången såg honom med sin af ålderdom knappast böjda gestalt, . . . en praktfull personlighet! Det var vid en simulacre på Ladugårdsgärdet. Ni känner lokaliteterna. På ena sidan Rosendal . . .

Tjusande parker, vördnadsvärda ekar,
fulla af eolsharpor och fogelsång!
fordom en halfvild trädgård för alfers lekar
sedan ett haf och ett Eden på en gång!

Blåögd, som endast Nordens natur kan skapa,
 Brunnsviken glänser bland gröna stränder fram,
 men öfver vattnet gent, sublimt som en drapa
 Ladugårdsgärdet ter sig i rök och dam.

Kämparne leka här på Valhallsslätten,
 hingstarne gnägga, vapnen blixtra och gny;
 tusende stupa vid stormningen och reträtten,
 tusendes seger skallar i högan sky.

Sist jag den pjesen såg ifrån parterren,
 — söndags-”combat” med evolutioner och storm, —
 Bernadotte spelade här då öfverfältherren,
 satt på sin stridshäst i marskalksuniform.

Satt i sin sadel med imperatorisk hållning,
 blickande ljungeld och delande order ut!
 öfver det hela han spridde ett slags förtrollning,
 leken stod nästan som verklighet fram till slut.

Sjelf, der han hög, från Drottningbergets backe,
 följde den låtsade stridens vilda brand,
 lyfte allthögre han sin herrskarenacke,
 tryckte mot svärdet allthårdare sin hand.

Än sågs han, drömmande, munnen till löje röra,
 rynkade än de buskiga ögonbryn;
 kulorna sjöngo för hans inres öra,
 Leipzig i flammor stod för hans minnes syn.

Nu är han midt i bataljen. Fransmännen sopa ryssarne undan. Ställningen kritisk blir.
 "Framåt Cardell!,, i sin dröm hörs kungen ropa;
 varsamt då närmar sig — Brahe med ett "sire?,, ...

— Det var den franska blixten och extasen,
 det var det gamla trotsiga "en avant!,,
 något af epopé, fast uti frasen
 mindre der var räson, än pomp och klang!

Någonting desperat der var af naturen,
 någonting knollrigt i lynne, som tupé;
 därför till hjelte var också han klippt och skuren
 — i en roman! den rätt må man honom ge.

Det var dock något! (frågan opartiskt tagen;) felfri för öfrigt på jorden ju ingen fanns!
 dömmom då "kristligt!,, Att *han* i Gascogne såg dagen,
 att han blef kung, — det felet var dock ej hans.

Varom enige härutinnan, après tout!

Liksom ni, M. H., uppbjuder all förmåga för att förklara och ursäkta 1812 års politik, — den jag anser, om icke alldeles oförklarlig, likväl fullkomligt ousäktlig, — likaså har Ni för öfrigt gjort Er temmeligen mycket besvär för att å andra sidan komma folk till att tro att *ni* skulle brytningen med detta politiska system vara en gång för alla afgjord och lyckligen verkställd. Ni fäster i detta afseende en utomordentlig betydelse vid traktaten af den 21 November, hvilken Ni optimistiskt betraktar såsom "de

longue main" planerad och såsom utgörande ensam i och för sig en ny, verklig och definitiv "vändpunkt." Jag måste äfven här vara uppriktig och nödgas tyvärr fasthålla min sceptiska position äfven med fara att blifva befunnen i hög grad obehaglig. Till och med de bekanta anekdoterna om Mr Tascher och om kommissionshandels-associén greve Bark i Hr Lallerstedts eljest i flera afseenden anmärkningsvärda och äfven förtjenstfulla bok hafva icke förmått att rubba min mening i detta fall. Traktaten af den 21 Nov. har för mig, och säkerligen för många, i sanning icke stort att betyda, isolerad som den ännu står der och utan de aldraringaste åtminstone hittills synliga korollarier, och den skall, hoppas jag, alldeles *förgäfv*es blifva från ett visst håll exploiterad såsom ett anspråk från och med detta ögonblick på landets odelade förtroende till systemet. Dertill, till detta förtroende, M. H., fordras på min ära något mer och icke så obetydligt mer, hvarom allt kunde vara mycket att säga, som förmodligen också skall i sin tid blifva sagdt, äfven om icke af M. H:s ödmjukaste tjenare. För egen del och för närvarande har jag endast velat upplysa, att vi, M. H., äfven i denna punkt utgå från förutsättningar, som äro hvarandra *alldeles konträra*.

En tredje punkt, der våra åsigter skäligen bredbent skilja sig, är exempelvis den rörande den inre arten och andemeningen af de sista årens krig. M. H. förkastar här obetingadt och med en beundransvärd hållning i sadeln hvarje tanke på att någon

större princip här varit på botten verkande och bestämmande; jag åter har intet ögonblick tviflat om att en grundsats verkligen i denna stora konflikt varit i verksamhet och jag lefver ännu i denna dag, M. H., i den fasta öfvertygelse att bemälde grundsats, sålunda en gång satt i rörelse, äfven *ännu* rör sig på djupet med oförminskad kraft och *skall* fortfarande röra sig såsom ett "intensift kraf på något afgörande och stort," intill dess timman ändtligen slår för dess slutliga seger. Hvad för öfrigt detta krig icke redan *var*, principkrig, *vi* hade kunnat göra det dertill, — och detta är en betydelsefull punkt! — just vi, Sverge, den skandinaviska Norden, men det skedde icke; hvad de tvenne årens kampanj icke medhann, det hade det tredje året *kunnat* fullända, — derom är ej längre något tvifvel, — men, framskjuten af förhållandena ända derhän, har den napoleonska kombinationen plötsligen i omvänd riktning trott sig kunna beherrska tiden och göra halt, sättande djerft sin rygg mot denna hemlighetsfulla kraft, som tränger bakpå. Det har alltså blifvit "en fred," M. H., sannt! men den stora förvillelsen är den att *kriget med detsamma skulle ha upphört*. Jag har tillåtit mig yttra, att den tidpunkt möjligen kommer, då, i fall hofven icke längre vilja finna sig i att gå förut, "nationaliteterna skola rycka fram i stället och öfvertaga affären för egen räkning;" låtom oss nu se tiden an!

Låtom oss, kort och godt, M. H., öfverlemna åt tredje man, allmänheten, att i det ena, som det andra, afgöra hvem som af oss har rätt! Ni har er

mening, jag har min. Det riktigaste och det för saken bästa är utan tvifvel alltid, att hvar och en sjunger efter sin näbb rent ut och stryker sin ton efter som hjertat är fullt; må så parterren dömma!

Jag spelar *min* ton, Ni spelar *er*,
i kretsen af lyssnande konnässörer;
hvar gör sitt bästa, hvad kan man mer?
och utan anspråk på några favörer.

Mitt föredrag, ej jag nekar dertill,
är icke för högdjur och baroner,
min stråkförning är, om man så vill,
en smula "näsvis" i sina fasoner.

Ni spelar det "kristligas" flageolett,
den högre bravurn är ni superfin i,
i dubbelgreppen på samma sätt
en sann och fulländad Paganini.

Jag har nu i hela min method
något hedniskt, ohöfviskt, okultiveradt,
min skola, jag vet det, är mindre god
och mitt bättre jag något negligeradt.

Ni också för omaket (annat slag)!
är kapellist i hofsocieteten;
en vanlig landsvägsspelman är jag,
snart sagdt förlorad för menskligheten.

I sjelfva verket och bokstafligen en spelman af
det mer än vanligt vagabonderande slaget! Detta är

nu en gång för alla min smak, mitt lif, men också å en annan sida en källa till många små förargligheter. Jag vet icke om Ni, M. H., någonsin varit utsatt t. ex. för att bo eller vistas hvad man kallar femtio mil "ifrån tryckningsorten;" det är en af lifvets små motgångar, "les petites contrariétés de la vie humaine," hvilken — så liten den är — dock för en samvetsgrann författare har någonting ytterst chikanöst. Hvad min närvarande vistelseort angår; — jag bor utanför murarna af det trefliga Köbenhavn, — är den i och för sig i många afseenden sådan, att jag icke gerna kan annat, än vara fullt belåten med densamma i och för sig; döm sjelf, M. H.!

Midt i en verld af vexlande land och stad,
— grönskande dikter, strödda bland murad prosa, —
skrifver jag dessa och andra fria blad,
vers, politik, diverse slags curiosa.

Midt i en leende verld; åt alla håll
fryntliga villor bland småkoketta lunder!
det är dryaden, som med sin parasoll
skuggar för "skapelsens herre," lägrad derunder.

Lunder, der smärta acacias elegans
ses med kastanjens gravitet sig blanda,
polka-villor i schweizisk-götisk nyans,
hvar med sin blomsterflätade veranda!

Längre åt horisonten i mörkgrön färg
hvälfva sig massor, — det är skogen, parken,

det är det gamla ståtliga Frederiksberg,
det är den romaneska Söndermarken!

Der ha vi bokarnas heliga tempelsal,
hvitgrå pelare, mäktiga arkader;
Konsten var också väl *här* med sax och lineal,
dock blef åtskilligt kvar utaf gud fader.

Der ha vi breda skuggor och kylig luft,
vatten af is ur nymfernas karafiner,
vilda blommor, som tala naift förnuft,
när man är trött vid de sippa georginer.

Men på den andra sidan och högt i sky
tecknar sig stadens torn mot det fjerran, djupa;
doft derifrån hörs ett evigt bisvärms-gny,
det är — kommersen, som surrar i sin kupa.

Fladdrande rökar ur tusen skorstensrör
fylla luften med töcken och sot och ånga;
det är den heliga elden, som aldrig dör,
— kaffeelden, (ett statslement bland många!)

Innanför dessa vallar, o der är ett lif!
der man sig rör i andra, än Floras riken,
der har man dessa solidare tidsfördrif,
framför allt annat — den högre politiken!

Der vid sigarren, (om också ejheller just
alltid så "bayonetas,") man *gör* dock något,

annat än leka herde i skämt och lust,
verkar det goda i stället för blott att *må* godt!

Verkar i andens värf, för världens sak,
 verkar med fyndighet, allvar och kläm och kärna;
landet blott vegeerar i allsköns mak,
staden, den är det helas klyftiga hjerna . . .

Midt mellan dessa begge så ungefär,
 midt i en värld på gränsen af skilda zoner,
 skrifver jag ned, allt efter som lynnet är,
 än en idyll, än storstads-impressioner.

Medan jag skrifver, blanda sig för min syn
 ångskorstenar, boskéer, kyrktorn, ängar,
 götiska borgar, söta som sockergryn,
 parker och väderqvarnar och smultronsängar;

Blanda sig för mitt öra, — du tonernas gud! —
 bangårdshvisslingar, klockor, bölande qvigor,
 trummor på afstånd, rullande vagnars ljud,
 skrål utaf korgmadamer och Amagerpigor.

Men från alléen en rask trumpetsfanfar
 — det är en omnibus — romantiskt klingar,
 och några qvittrande sparfvar, ett älskande par,
 öfver mitt fönster flaxa med qvicka vingar

Så till vida är nu allt godt och väl och till och
 med, som sagdt är, alldeles förträffligt. Men så kom-

mer förr eller sednare den stund, då man i guds namn skall trycka hvad man har skrivit, och man befinner sig inför det ofvannämnda förhållandet af de "femtio milen från tryckningsorten," (en följd af att vara en vagabonderande författare och att icke ligga beständigt hemma på roten!) För mig, M. H., har detta förhållande in casu åstadkommit att, då jag icke sjelf kunnat sköta korrekturet, utan måst öfverlemna denna omsorg åt en förläggare, som för öfrigt är min vän och en förträfflig man, det lilla arbete, åt hvars nagelfarande M. H. egnat så mycken möda, blifvit dessvärre temligen illa belamradt med tryckfel, — en verldslig sak, men dock en oangenäm! Ni har sjelf behagat uppehålla er vid ett par af dessa, nemligen det stygga: *hästkraft* i stället för: *häfkraft*, ("Vändpunkterna," sid. 70, 8,) och det icke mindre gemena: *den 29 Nov.* i stället för: *den 29 Mars*, (sid. 76, 19.) Men hvad skall Ni säga, M. H., då jag upplyser Er om att af dylika temligen grofva tryckfel förefinnas i boken, enligt en noggrann statistisk beräkning, icke mindre än närmare 200 (säger och skriver: *tvåhundra*) exempel! . . . Jag hoppas genom vidtagna arrangementer hafva försäkrat mig om att dylikt aldrig mer skall inträffa, ty det är i sanning alltför fult, men det en gång skedda är tyvärr skedd och jag ser mig icke i stånd till att nu efteråt afhjelpa det på annat sätt, än då jag för M. H:s speciella räkning och såsom en tribut af privat erkänsla åt den smickrande noggrannhet, hvarmed M. H. studerat äfven språket i min ifrågavarande afhandling, här slutligen bifogar

en liten lista öfver de aldra lurfvigaste af dessa tryckböcker. Behag sålunda att observera:

"Vändpunkterna" sid. 7, 27: "vredo" läs: *vredo sig*. Sid. 8, 14: "någorstädes" läs: *någothvarstädes*. Sid. 15, 9: "lyfte" läs: *lyfter*. Samma sid., 13: "gifva" läs: *gifven*. Sid. 27, 12: "sålunda" läs: *sålunda*. Samma sid., 13: "koncept" läs *koncept*. Sid. 36, 2: "förhållande" läs: *förhållanden*. Sid. 41, 5: "på sig" läs: *till sig*. Sid. 43, 8: "underfundiga," läs: *underfundiga*. Sid. 47, 17: "skulle särskild" läs: *skall särdeles*. Sid. 54, 23: "republikanare" läs: *republikan*. Sid. 58, 2: "farligt" läs: *fastigt*. Samma sid., 8: "stoppa" läs: *kasta*. Sid. 61, 25: "tänkbar" läs: *tänkbart*. Sid. 64, 13: "mycket manande" läs: *mycket menande*. Samma sid., 21: "huru framskjutna de" läs: *huru de framskjutna*. Sid. 68, 7: "kort," läs: *kort*. Sid. 71, 3: "betydelsen, som för" läs: *betydelse, som här*. Samma sid., 16: "Åboförslag" läs: *Åbofördrag*. Samma sid., 31: "i slutet" läs: *i loppet*. Sid. 72, 8: "af" läs: *och*. Samma sid., 31: "i hjerta" läs: *sitt hjerta*. Sid. 74, 14: "förslag" läs: *fördrag*. Sid. 75, 4: "borde" läs: *bordt*. Sid. 82, 13: "fungerar" läs: *fungera*. Sid. 83, 15: "begagnas" läs: *begynnas*. Sid. 84, 5: "nu" läs: *ens*. Sid. 85, 16: "strömflod" läs: *stormflod*. Sid. 86, 8: "plectatur" läs: *plectuntur*. Sid. 87, 10: "sätta" läs: *sätter*. Sid. 88, 10: "vi ämna" läs: *vi vilja ännu*. Sid. 98, 15: "dugligt" läs: *dugtigt*. Sid. 101, 5: "stundens" läs: *stridens*. Sid. 104, 2: "betrakta" läs: *behandla*. Sid. 105, 24: "allas? Skola" läs: *allas; skola*. Sid. 113, 1: "få ut dem" läs: *få ut af den*. Samma sid., 23: "bemedlar"

läs: *betraktar*. Sid. 119, 30: "magters" läs: *magtens*.
Sid. 122, 14: "minne" läs: *mering*. Sid. 124, 2: "as"
läs: *no*. Sid. 125, 2: "från" läs: *för*. Samma sid.,
17: "kommit" läs: *kommet*. Samma sid., 27: "hvil-
ken" läs: *hvilka*. Sid. 127, 7: "deras" läs: *nordens*.
Sid. 129, 20: "böjd" läs: *böjdt*. (Förutan en legio
af oriktiga accenter, felaktig stafning, omkastade bok-
stäfver, och mera dylikt, som ej så noga kan speci-
ficeras.)

Förf. till "Tvenne Vändpunkter."

Moralité'ens

Första afdelning.

Tre storsnusare.

Personæ dramatis.

Första storsnusaren.

Andra storsnusaren.

Tredje storsnusaren.

En kypare.

Sverige.

(Tvänne snusare med hvar sin seidel bäjerskt öl framför sig. En tredje snusare inträder.)

FÖRSTA SNUSAREN.

Hvad nytt?

ANDRA SNUSAREN.

Ja, det må man fråga, min själ!
Här händer ju intet

TREDJE SNUSAREN, *(tagande plats hos de andra.)*

Kanske likväl.

FÖRSTA, *(gripande en pris.)*
Kanske? . . . Och hvad så?

ANDRA.

Det lyster mig veta!

Berätta!

TREDJE, *(med en gravitetisk knäpp på snusdos-locket.)*

Ni är ock fan så heta

Der har ni bladet! helt färskt och vått!
läs sjelf! Telegrafdepeschen blott!

FÖRSTA, (*kastande sig öfver tidningen och stukande depescherna.*)

Hvaba?

ANDRA.

Hvad behagas?

TREDJE.

Freden! Freden!

ALLA I CHORUS.

Triumf och lycka!

FÖRSTA.

Hej hoppsasa!

ANDRA.

Hej, falleralla!

TREDJE.

Hej, hip hurra!

FÖRSTA.

O, gyldne depesch! Der, vill bror se den? . . .

ANDRA. (*läser.*)

Den tydlig är.

TREDJE.

Den är positif.

FÖRSTA.

Hvad sade jag nittinie om våren?

ANDRA.

Att så skulle gå med detta kif,
hvem visste ej det, som de sista åren
följt litet med och med säker blick
sett in uti sakernas hela skick
och umgåtts med diplomatiska kåren?

TREDJE.

Dock *vissheten* är i alla fall
en ypperlig sak, —

FÖRSTA.

som ej glömmas skall!

Naturligtvis.

ANDRA.

Och en utsläppt anka
här *kan* det ej vara?

TREDJE.

Hvilken tanka!

Det *kan* icke, *får* ej, ejheller *är*
det är autentiskt, jag derpå svär;
jag *vet* det för öfrigt, — jag har mina källor, —
det hela är afgjordt på bästa vis,
lojalt och ärligt, gud vare pris!
förutan hakar, intriger och fällor.

FÖRSTA.

Det var väl för ryssen en nöt ändå
af dessa just icke lättast knäckta!

ANDRA.

En hårdsmält lexa att tugga på;
men bättre springa än illa fäkta!

TREDJE.

Åh lappri! . . . Allt arrangeras kan,
när blott man halfvägs möter hvarann!
Man ömsesidigt gör eftergifter,
man räknar så noga ej på bedrifter,
man låter principerna stå sitt kast,
man stämmer ner sina pretentioner,

och hvad som ej straxt, i flygande hast,
kan ordnas och fås i galanta fasoner,
det lemnas åt framtida — kommissioner.

FÖRSTA.

Men freden är slutad med svart på hvitt,
det är det viktiga.

ANDRA.

Freden ett factum!

TREDJE.

Med ett eller annat särskildt pactum,
kan vara! dock hvar har fått ärligt sitt,
allt har, som sagdt, tillgått högst respektabelt,
honett, och skall bli bestämdt durabelt.

FÖRSTA.

Triumf och lycka! Hej, hoppsasa!

ANDRA.

Hej, falleralla!

TREDJE.

Hej, hip hurrah!
(*Snusning öfver lag.*)

FÖRSTA.

Nu blir det väl gudskelof slut omsider
på dess eviga tidningsstrider
om neut- och icke neutralitet,
Lappmarken, Åland, — jag allt ej vet, —
Finland, som vi borde återtaga,
Cronstadt, som borde skjutas i sank,
adertonhundra och tolf års saga,
”det inre Ryssland,” systemets skavank,
allt huller om buller och öfver en bank!

ANDRA.

Från allt detta kannstöperi, jag hoppas,
 vi äntligen skola förskonade bli!
 De gamla refvorna nätt skola stoppas
 på konungamagtens draperi,
 och fredens rosor, som redan knoppas,
 de skola åter försätta oss i
 det lojalas doftande magi.

TREDJE.

Och stabiliteten, soliditeten,
 den kalkylabla tvärsäkerheten,
 af kriget störd i sitt fundament,
 skall komma åter med femti procent!
 Statspapperen skola få efterfrågan
 och aktierna taga favör,
 och skyhögt skall vexe riksvälmågan
 och landet fyllas med fläsk och smör!
 Och den transcendentella kryddbodismen,
 den högre, finare spekulantismen,
 skall på en basis utaf granit
 operera med oinskränkt kredit!

FÖRSTA.

I allt skola spåras fredens frukter,
 en omsättning, ökad hundrafaldt;
 hvad priser på peppar, kaffe, salt!

ANDRA.

Hvad lif i alla ryska produkter!
 i hampa, såpa, tjära och lin!

TREDJE.

Kaviaren ej till att glömma, för hin!

FÖRSTA.

Rappén skall på franska marknaden falla,
det är dock en sak, som rör oss alla!

ANDRA.

Men den turkiska frågan, hvad rörde *den* oss?
”För sina intressen blott man slåss.”

TREDJE.

Och bieret, den heliga bayrerbygden,
skall flöda som vatten i hvarje vrå!

FÖRSTA.

Och man skall bli fet och man skall må,
och allmän trefnad i fosterbygden
skall hand i hand oskiljeligt gå
med den nyväckta gammaldags pieteten
och tron på den furstliga riksvisheten!

ANDRA.

Och potatissjukan —

TREDJE.

ifrån i dag
försvinna skall som ett agn för vinden;
hvad koleran angår, ett särskildt fördrag
skall hindra Ryssland att mer föra in den.

FÖRSTA.

Och rabies mer ej härja skall
våra hundkojor, rotsen ej våra stall

ANDRA.

Och atheismen? —

TREDJE.

Dess dag är all,

(i goda händer i alla fall
 hos oss är den högre religionen;
 herr Dahlfelt, (de,) det är rätta personen!
 så länge i templet *han* håller vakt,
 det heliga ständar nog vid magt!)
 och hvarken i Wimmerby, (ödkänd trakt,)
 eller, såsom jag hoppas, annorstädes
 skall hända för framtiden den skandal,
 att något förloradt subjekt i sitt tal
 med "hädelse emot gud" beträdes.

FÖRSTA.

Allt detta är fredens resultat!

ANDRA.

Allt detta och ännu oändligt mera . . .

TREDJE.

Långt mera, af vigt för kyrka och stat,
 än man i en hast kan specificera;
 af vigt, som man knappast kan räkna ut,
 för verdens lycka i gross och minut!

FÖRSTA.

Välsignelse öfver den herrans smorde,
 som detta otium åt oss gjorde!

ANDRA.

En ny Augustus, mächtig och vis!

TREEJE.

Han lefve! Och derpå, god'vänner, — en pris!
 (*Man smusar.*)

FÖRSTA.

Och se'n konferensen i Paris

ANDRA.

Den lefve!

TREDJE.

Och särskilt furstinnan Liewen!

FÖRSTA.

Hon lefve!

ANDRA.

Ja, slut på de gamla kifven!

En splitterny æra oss himlen beskär
af galaspektakler och fredsparader . . .

TREDJE.

Och dagens lösen "Försoning" är!

FÖRSTA.

Ja! Eder mitt famntag, myriader!
min eldiga kyss dig, verldars här!

ANDRA.

O, ganska säkert bak stjernor der,
det bor, J bröder, en huldrik fader!KYPAREN (*infällande*).

Hvad befalldes? . . . Toddy för tre?

TREDJE.

Låt gå!

*I afton skall rumlas! Men —**(Hviskande kyparen i örat.) Men — små.*

Moralité'ens

andra afdelning.

Tre caroliner.

Personæ dramatis.

Första carolinen.

Andra carolinen.

Tredje carolinen.

Carl den Tofte.

Guden Thor, } *stumma personer.*

Einherjar, }

En adjutant, riddare af flera ordnar.

En interlokutör.

En valkyrja.

Valhall.

(Trenne gamla caroliner sitta tillsammans vid en bordsända och dricka mjöd, samspråkande om dagens händelser. I en vrå längre upp i salen ses Carl den Tolfte spela schack med guden Thor.)

FÖRSTA CAROLINEN.

En skål, som alltid, för honom deroppe!

ANDRA CAROLINEN.

Och den i botten!

TREDJE CAROLINEN.

Till sista droppe!

FÖRSTA.

Han var dock en *man*, med hjerta i barm,
med stål i viljan och ärlig harm.

ANDRA.

Ett jernhufvud!

TREDJE.

Resande trotsigt pannan,
med säkert öga, med hand på svärd,

mot ödets jette, som, fruktansvärd,
knäckt nacken till jorden på hvarje annan!

FÖRSTA.

Det anande Sverges själ han var,
den dolda instinkten, det djerfva språnget,
likt lejonets, då det bak buskar och snar
försåtet vädrar och ansats tar
och samlar hvad allt af kraft det har,
beredd till att dö förrän ge sig fånget!

ANDRA.

Dock *blef* det fånget, — Sverge, ej han, —
och småningom insnärjdt, — skam och elände! —
med silke, det finaste sveket spann,
med jerltråd, den segaste våldet spände . . .

TREDJE.

Och hur det sedan ryckte och slet,
— en hundra års kamp, o bitterhet! —
det trasslade in sig allt mer i nätet,
men Ryssland, — vid Narva ej så förmätet, —
det smålog i sitt lurfviga skägg
och gjorde sig stort mellan skål och vägg.

FÖRSTA.

Sannt! Men den slår dock, frälsningens timma . . .

ANDRA.

Den redan är kommen, hämnadens stund

TREDJE.

Det glimmar likt vapen i Manhems lund,
der låta sig mullrande härskri förnimma.

FÖRSTA.

Det rör sig i djupet af folkens själ,
från vester skocka sig moln tillhopa . . .

ANDRA.

Ren trummorna gå kring Europa;
den svenska är med, jag känner den väl.

TREDJE.

Den svenska instinkten ånyo vakar,
den lyssnar till åskan, som fjerran brakar,
den känner att *nu, om någonsin*,
må der återgäldas för rifvet skinn.

FÖRSTA.

Der pekar ur skyn ett bjudande finger,
det visar den gamla bekanta stråt,
det tycks kommendera ett: "*nu!* . . . framåt!,"
och liksom till storms det i luften ringer.

ANDRA.

Den nyfödda sommarns första dag
skall lufta opp de förlegade fanor
och Oscarsbaneret från slag till slag
skall hasta de fordna segerbanor.

TREDJE.

Och Canrobert

Men se på den der!

(De fleste i salen vända mekaniskt sina blickar mot en främmande, som i detta ögonblick visar sig i dörren. Det är, efter uniformen att dömma, en kunglig svensk adjutant.)

ADJUTANTEN, (*andfådd.*)

Mine herrar gudar och andra confrères!
 Förlåt, men jag är något échaufferad,
 derjemte ej alldeles oblesserad!
 Ex officio använd i statsbestyr,
 jag kommer just från ett äfventyr,
 som säkert derhemma i högre regioner
 skall väcka den största bland sensationer.

Jag förde en viktig politisk depesch
 och hade fått mig en gammaldags chaise;
 det gick som Jehu i Smålands backar;
 (kända i orten! . . . jo, jag tackar!)
 som särskildt det höfves en högtbetrodd man,
 jag körde så det under hjulen brann.

(*"Hör !,, bland församlingen.*)

Jag hade depeschen, som sagdt, på fickan
 tillika med kunglig statskurirs-brickan.
 Jag körde i fyrsprång, parole d'honneur,
 så Belzebub sjelf det ej bättre gör . . .

(*Otålighet bland åhörarne. Rop
 af "till saken! till saken!,,*)

Till saken! javäl . . . Och det är denna:
 Som bäst jag körde, jag må bekänna
 att litet för mycket till höger jag höll . . .
 det helfvetestyget i diket föll, . . .
 jag slungades utför en ättestupa
 i afgrunden, en af de äkta djupa,

en femtusen famnar eller så der! . . .
bröt halsen af mig — och nu är jag här.
(*ⁿAh!,, bland Einherjarne.*)

EN VALKYRJA (*bjuder riddaren
mjödhornet.*)

Välkommen herr löjtnant! känn på den racken!

ADJUTANTEN (*för sig.*)

En tjuserska, värdig Hasselbacken!
(*Med uppsträckning.*)

Jag stöp, men som hjelten på ärans mark,
jag föll i mitt värf och — för min monark.

EN INTERLOKUTÖR.

Godt! men depeschen!

ADJUTANTEN.

Så fort jag hinner!
(Naturligt att man af nyfikenhet brinner!)
Ni har då här icke en nys derom,
per telegraf?

INTERLOKUTÖREN.

Ro fram med det! kom!

ADJUTANTEN.

Ni känner ej dagens enorma nyhet?

FÖRSTA CAROLINEN (*afsides till kam-
raterna.*)

Han för sig ej utan ett visst slags kryhet,
hans tillknäppta rockbröst sväller af mod,
och ställning han gör som en ärestod,
dock tycks mig, han orden för mycket ältar . . .

ANDRA.

Han är mig för omständlig i sitt sätt...

TREDJE.

Gud nåde dem, dessa nutidens hjeltar,
om också de slåss på samma sätt!

ADJUTANTEN.

Ni lefver då här som rena barbarer
uti den tjockaste okunnighet!
Ni har inte hört dessa verldsfanfarer
ur entusiasmens silfvertrumpet,
ej rasslet af dessa fest-standarer,
ej åskan af denna sabbats-salut,
som skakat Europa i hvarje knut
och kostat en sådan välsignad mängd krut?

FÖRSTA CAROLINEN.

Vi hört som torndön på afstånd ramla
och ljud sig liksom till härskri samla...

ANDRA.

Ny seger vunen åt vesterns sak?

TREDJE.

Cronstadt i luften sprängdt med brak?

ADJUTANTEN.

“La paix,” mine herrar! Freden!... *freden!*

CARL DEN TOLFTE, (*som från sin vrå
hört detta ord, slår näfven i bordet,
så att schackspelet flyger i golfvet.*)

Förräderi!!!

ADJUTANTEN, (*efter en obehaglig
paus.*)

Ni dock först skulle se den,
som jag in extenso den redan sett,

ett aktstykke, genomfördt och bredt,
 med definitioner och kategorier,
 allt noga bestämdt med ovanskliga drag,
 och garantier af prima slag,
 ett helt af de gladaste harmonier
 och "ärofullt för alla partier!"

FÖRSTA CAROLINEN.

Och vesterns näfvar, ett senigt par,
 som höllo för strupen det leda monster,
 de släppa sitt tag för intrigens konster?
 Och Petersburg åter andan drar!

ANDRA.

Der ha vi thronernas arfsynd framme:
 slingerbultarna!... Fan dem annamme!

TREDJE.

Mullvadens fnask i lönliga vrår,
 i stället för modet, som rakt fram går,
 den djerfva bedriften med öppen bringa,
 som menar ärligt likt blottad klinga!

FÖRSTA.

Så kom man för sent ännu en gång
 med sin svenska kraft!... Blott buller och bång!

ANDRA.

Till dagens värf man ej hann bli vaken,
 förr'n dagen redan var snöpligt all!

TREDJE.

Man skulle fundera först på saken,
 och utan gammaldags känslösvall!
 Men under tiden — det tror hin håle! —
 var Tillfället — weg på sin löddriga fåle...

FÖRSTE.

Man hade dock ödet i sitt våld,
man hade framgången i sin sold,
att vilja var här att spelet vinna.

ANDRA.

Det var fru Politica, listens gudinna,
som klipper så fiffigt lejonets klor,
lär björnen att dansa i sidenskor,
skär handlingen, förr'n den hinner bli stor,
behändigt sönder i små portioner,
och kläcker ur gamarnes ägg — kalkoner!

TREDJE.

Men trumman vi hörde? det mäktiga gny,
som steg ifrån Norden i högan sky?

ADJUTANTEN.

Nå, ganska riktigt! ett präktigt dunder,
från Mälarestranden just härunder!
En hvirfvel, artistisk och charmant,
som fyllde himmel och jord, ej sannt?
Jo *det*, mine herrar, som adjutant,
jag känner perfekt, och som man i staten,
det . . . var — *tjugoförsta-november-traktaten*.

Moralité'ens

tredje afdelning.

Tre landsförvisade.

Personæ dramatis.

Första landsförvisade.

Andra landsförvisade.

Tredje landsförvisade.

Victor Hugo, skalden.

Ön Guernsey.

(Trenne franska landsförvisade, hvar med sin lilla kritpipa i munnen, tömma sin flaska rödt vin, sittande i fria luften under en anpråkslös veranda.)

FÖRSTA LANDSFÖRVISADE.

Så har man då åter fått skutan i hamn,
der hvarken är vind eller ström eller fara!
— Man kunnat sig hela seglatsen spara,
Den kostade fåfängt omak bara, —
nu har man det lugnt....

ANDRA LANDSFÖRVISADE.

Det kan så vara;
freden den har man.... och rynderna klara!

TREDJE LANDSFÖRVISADE.

Lögnen!.... En lögn, som bär fredens namn!

FÖRSTA.

Imedlertid firas i stort dess gamman;
af glädje-eldarna flämtar flamman,
af jublet skallar genljudet än,
man ropar sig hes och — börjar igen.

ANDRA.

Och "örnarne" sluta sig ömt tillsammans,
 (så lagom kontanta ännu nyss,
 och vexla en smakfull broderkyss,
 — en syn för gudar! — fransman och ryss . . .

TREDJE.

Men framtidens ande bak scenen skrattar,
 mens krampaktigt handen om dolken fattar;
 ett allvarets outsläckliga skratt,
 ett löje, djupt såsom grafvens natt!

FÖRSTA.

Dock, aktstycket är in optima forma
 signeradt af vederhäftigt folk;
 hvad statsmannasnillen, de mest enorma!
 hvad samdräktens grädda utan smolk!
 hvad qvintessens utaf enig klokhet,
 hvad hjertlig "entente," och huru kokhet!

ANDRA.

Det fattas något, som dock hör till . . .

TREDJE.

Det fattas det *sannas* statssigill,
 det fattas nationernas signaturer,
 folkviljans hand, *vår*, om man så vill!

.
 För öfrigt det hela ett praktverk är
 af diplomatiska krumilurer,
 och säkert utfördt med mycket besvär;
 men det är det ledsamma och mankerade,
 att dessa namn — ha en falsk valör,
 att ingen verklighet borgar därför,

att dessa herrar, — hvad representera de?
idéen? århundradets innersta mening? — Nej,
men en fans mängd — cliquot och lefverpastej!

FÖRSTA.

Om illusoriskt, en "litera scripta,"
en "fait accompli" det är likväl.

ANDRA.

En kropp med en inpustad nödfalls-själ,
hvars dagslifs trådar snart äro klippta!

TREDJE.

Ett lif? — Man missbrukar orden slemt,
det är ett gammalt, grundadt gravamen; —
säg snarare blott ett galvaniskt skämt,
som spökar i grodans kalla lekamen!
Hvad *lif* är i detta fredsskelett?
En leksak för något konstkabinett,
för något politiskt-fysikaliskt!
Hvad *lif* är i detta vaxpreparat,
den stora försoningens konkordat,
nyss utställt offentligt och teatraliskt!
Hvad *lif* i hela den mekanik,
som låter sig, — utvändigt magnifik, —
det franska kejsareväldet kalla?
ett ur, som, uppdraget en gång för alla,
skall stanna, — ett oåterkalleligt slut, —
när kedjan en gång är lupen ut!

.....
Lifvet, det verkliga och sanna,
det skrufvas ej upp, *det* kan ej stanna;
fast stilla det tycks, det rör sig ändå,

dess oro hörs ej, men *hjulen gå*.
 Lifvet, det lefvande, i naturen
 — ser du på plantorna, luften, djuren, —
 har sina stunder af dvala och ro,
 men utaf vintern framgår våren,
 skapelsen nyfödd och gudaboren,
 inunder drifvorna skördar gro
 och uti vindstillan stormarna bo.
 Lifvet, det lefvande, uti staten,
 det kan förtryckas likt asiaten,
 kufvad i stoftet likt en hund,
 söfvas med opium för en stund, —
 men hvarest en tanke, fri och mäktig,
 för framtiden en gång är lagd som frö,
 der — räds för den kraft, som ej *kan* dö,
 för den dag, hvarmed midnatten går dräktig!

FÖRSTA.

Med en armé vid sin dörr till vakt,
 man trotsar de onda tidernas magt;
 en lönn dörr, — för värsta möjligheten, —
 man har till intrigens bakhåll och vrår,
 en klocksträng hemligen bakom tapeten
 till vännen vid Neva, som allt förmår!
 Så sätter man hånets mot ödets knuffar,
 och har man thesslikes nu påfven till guffar, —
 diable! då skrattar man hela da'n
 åt båd' himmel och jord, åt trollen och fan!

ANDRA.

Den gamla sägen jag vill dock prisa:
 den skrattar bäst, hvilken skrattar sist!

Än går det förträffligt, det är visst,
och flöjlarna samma medvind visa,
dock är den väl knappast spikad fast
och plötsligen kommer orkanens kast.

TREDJE.

Ännu en gång det någonstads händer,
att oförtänt, man vet icke hur,
det — faller ett skott af oskyldig natur, . . .
det vill sig fatalt, . . . i blåret tänder,
det blossar upp, . . . det blir till en brand,
som, frossande, flyger från land till land, . . .
då — !

Derför ännu en stund, kamrater,
den himmelska tålmodets dygd!
En gräns är satt för förnedringens blygd,
för öfvermodets trotsiga later,
för frihetens snöda slafveri,
för det upp- och nedvändas ironi.
Solguden sjelf, — förtäljer sagan, —
var dräng åt en furstlig hjord en gång;
och fastän prøfvotiden var lång,
han gjorde sitt dagsverk utan klagan.
Så blef *han* solgud igen till slut,
men sällskapet, klöf- och hofpersonalen,
förblef uti stoftet, stut som stut!
så *folket* har ock snart tjenat ut
från hela den gäspiga pastoralen
och rätar sin rygg, sjelf konungsman,
och griper sitt större dagsverk an

att länka tidens frustande spann,
med den rätt, som är ensam evig och sann!

FÖRSTA.

Så ske det!

ANDRA.

Att hoppas, det är att lefva,
förtviflan är sjelfmord.

TREDJE.

Hvem också af oss,
mot afvoga öden vana att slåss,
hvem skulle förtvifla? hvem segel refva
för litet mer eller mindre bris?
hvem krypa till korset på stackares vis?
Tvärtom!

Tvärtom, vid Gud allsmäktig,
vår ställning var aldrig mera präktig!
Man talar om *fred*, — jag säger *krig*!
Än blott i det dolda rör det sig,
på djupet, på minornas dunkla stig,
men likväl, *det är der*.

Med fina händer,
man gjorde sig nyss så mycket besvär,
att jemka tillsamman någotsånär,
(den gud vill förderfva, han blindhet sänder!)
men passa nu på, när väktarens rop
förkunnar att hvad der så makades hop,
var, vådligt i sanning! — halfsläckta bränder!
men passa nu på, när man märker en dag,
att revolutionen, hvars själamessa
man längese'n läst med naift behag,

helt kry ånyo lyfter sin hjessa,
 och slungar den första bästa pygmé
 vårdslöst ur vägen, — ömkligt att se!
 Men passa nu på, när man så omsider
 en upptäckt gör, — och en allvarsam, —
 att samma krafter till samma strider
 precis som förr ännu stiga fram!
 det är samma spöken, man förr besvurit,
 de samma andar af sällsam art,
 den samma ljungeld, som underbart
 genom tiden förr sin fåra skurit,
 de samma fanor, som gå förut,
 det samma härskri, som högljuddt rullar
 vida omkring öfver skogar, kullar,
 och tyckes knappast vilja ta' slut!
 Det är dessa väldiga elementer,
 det friskas och ungas! Seklets barn,
 så innerligt kära för pappa czarn
 och de andra fars-väldets descendenter!
 Man trodde så visst att de dock hade sett
 sin sista dag år fentioett,
 men nej! de lefva, — man räknat illa, —
 de blott gifvit thronerna litet respit,
 de velat se tiderna an med flit,
 de hvilat, men blott för att synen förvilla,
 de hvilat med handen på sitt svärd,
 med den hårda skölden till hufvudgärd . . .

Och man talar om fred! . . . O, beundransvärd,
 denna sjelfförtröstan! Mens genom tiden
 det går som en brusning: "Gif akt! Till striden!"

VICTOR HUGO, (som passerar förbi,
faller in med ett par
strofer af sitt poem:
"Lux".)

Och först utur striden ett tidehvarf
skall födas af föryngning och lycka;
med rosor skall menskligheten sig smycka
och taga sin egendom då i arf,
likt herremannen, som sent omsider
ser morgonen randas till bättre tider
och sitt öde hus i besittning tar,
derur han af våldet fördrifven var!

Och stolt skall utur det förgångnas grus
en frihetens ek växa upp öfver jorden,
— en drömbild förr, nu en verklighet vorden, —
med högburen krona i vindens sus;
jag genom dess löfverk ser ethern lysa,
och så skall om dagen den fridfullt mysa,
som idel med ljusblåa dufvor besatt,
men med tindrande stjernor hvarje natt.

Och stolt skall uti det förgångna tids
 en rikedom af glädje för jordens
 — en drömmen i en världslig ordan —
 jag genom dens lifskraft uti ett lif,
 och af skall en bogen den tillhöll mig,
 som fullt med lusten älskar best,
 men med bildande spenar hade fullt

Epilog.

(Skaldebref till en högtstående man.)

Och stolt skall uti det förgångna tids
 en rikedom af glädje för jordens
 — en drömmen i en världslig ordan —
 jag genom dens lifskraft uti ett lif,
 och af skall en bogen den tillhöll mig,
 som fullt med lusten älskar best,
 men med bildande spenar hade fullt

I.

Säll den, — när nu det engång dock är så galet,
att man skall födas till denna snöda värld, —
säll den, som af Nornan fick sig då beskärd
den ynnest, i sanning allahanda värd,
att just vara med och göra sin lefnads färd
så der kring adertonhundrafemti talet!

Jag talar ej här, — tillåt mig att observera! —
som teknolog, kemist eller ingenjör;
min håg sig icke i dessa sferer rör,
mitt lynne är icke riktigt stämmt därför,
åtminstone ej i denna momang, som sig bör;
åt andra tider detta, med mycket mera!

Jag talar här som — politisk censor morum,
politikus ex professo och i stort;
jag ämnar sätta allt på sin rätta ort
och rifva ner förgudningens äreport
för dessa äldre heroer, som intet gjort
förutom sottiser, misstag, med allt sitt kolorum.

Emanciperad från allt hvad fördom heter,
med blicken fri liksom örnens i det blå,
jag sökte sanningen, fann den riktigt också,

jag blottade lögnen i dess gömda vrå,
jag ryckte masken med lagerkransen på
från dessa häfdens falska sublimiteter.

Och nu gick der upp ett ljus, — det var "was anders!" —
der ställde sig resultater för ögat fram,
och hvilka! o du Jemine! . . . Nu jag förnam,
hur vi tills dato och till vår eviga skam
ha låtit oss valla liksom villande lam
af några historiefuskare rent åt fanders!

Hur inför den högre politiska metafysiken
den gamla tiden med allt sitt braskande prål,
med sina så kallade bragders döfvande skräål,
ej minsta allvarsammare granskning tål,
hur allsammans går i stycken likt rostigt stål
vid första prof för den ärliga kritiken!

Hur nästan allt utaf dessa skenbedrifter
är tomt och bedrägligt och utan egentlig halt,
hur mången vid första blicken dråplig gestalt
vid närmare påsyn blir till en gammal palt,
och äran till litet snömos, fastän allt
naturligtvis är så rart i sång och skrifter!

Hvad fordom bedrefs, med tanken, som i striden,
det var nu något så obeskrifligt *smått*,
det var nu så nopkrympt och mätt efter dvergamått,
det var så beräknadt för ögonblicket blott! . . .
Men *vår* tid, den är *det stora* kort och godt,
och därför, — att lefva med smak, *just nu* är tiden.

II

Der Gustaf Wasa! . . . Af jubel himlarna bäfva!
 Fast trenne sekler öfver hans mull gått hän,
 man hälsar ännu hans namn med trumpeters skrän,
 med pukors stoj; (det är till att få migrän!)
 med naglar och klor på sina bara knän
 man "ville honom ur jordens gömma gräfva".

Nåväl! — det var utan tvifvel en man af värde,
 måhända en smula aventurier,
 ej alldeles fri från lycksökeri kanske,
 men dock, — det vittnesbörd må man honom ge, —
 ej just af det dussinfolk vi dussintals se,
 en man af sin tid, sådan "situationen" begärde!

Dessutom, jag medger hvad som är rätt och billigt,
 en herre af äkta, oblandadt nobelt blod,
 — väl "simpel adel," men likväl anegod, —
 (vid Riddarhuset försvarar sig alltid hans stod!)
 för öfrigt ej utan hvarken kraft eller mod,
 fast lyckan naturligtvis också gjorde åtskilligt!

Men nu, dessa öfversvingliga extaser,
 nu detta förgudningsväsen, så öfverspändt!
 "Hans patriotism!" — Ett thema, någsamt känt!
 "Hans svenska hjerta!" — sublimt och excellent,
 det tar sig särdeles präktigt ut på prent!
 Men låtom oss engång tala utan fraser!

Jag också är svensk, och öfverste Hazelius,
 herr Z, herr X, herr Y och baron von!

Och säg mig, i hvilket politiskt lexikon
står skrifvet, att denne herr Göstaff Eriksson,
han ensamt, är typen, förbilden sine qua non,
för "summis virorum personis," (se pappa Cornelius!)

Att distingvera är här, som alltid, viktigt.
Det der, som man kallar svenskhet, — ej sannt, monami!
det är ett elastiskt begrepp, kan lätt nog bli
helt rätt och slätt ett osmakligt svenskeri,
en föga hållbar, dunstaktig fantasi
i stället för något reellt och sundt och riktigt!

Allting här i verlden må ha sin gräns och måtta,
det eljest slår öfver i en absurditet,
det sanna blir falskt, (som till öfverflöd man vet),
det ädla förvandlas till en barnslighet,
välmeningen slutar med att göra förtret
och storheten med att, som berget, föda en råtta.

Jag också är svensk, och öfversten hela dagen,
men vi lägga dock på vår känsla en lämplig kapson.
Och det är det rätta; allting med moderation,
i handling takt, i ord en behörig ton!
Men fy för fan! ingen "abgeschmacht" passion!
Nej, qvicksilfver lagom i benen och is i magen!

Var patriot, men förlora ej balansen!
det exklusiva har alltid smak af despot;
att vara någonting *helt*, är och blir en faute,
— en ensidig kraft, som lägger sitt eget försåt! —
men *litet af allt* eller något så der ditåt,
det är hvad i politiken tar segerkransen!

det var hos förste Gustaf det knappt försvarliga,
 det något bornerade i en ställning, som hans,
 (från ståndpunkten af en högre statsmannasans,)
 att under hans tröja blott ett och detsamma fanns,
 en ultra-patriotism utan tolerans,
 detta klumpigt ursvenska, detta rent dalkarliga.

Och detta färskinnspelsade regemente
 med bassadörernas nåde, (en hyggelig nåd!)
 med barkbrödtuggande patrioters applåd,
 man prisar såsom ett sekulariskt dåd,
 man uttömmar språkets superlatif-förråd,
 man tutar sig hes i ett "forte quasi furente."

Men vi, som se litet djupare i tingen,
 politici af en finare karat,
 som sörplade tidigt af klokskapens vällingfat,
 vi låta oss ej bestickas af fagert prat,
 vi veta det bättre hvad *praktiskt* behöfs för en stat
 och med utopier drar oss vid näsan ingen!

III.

Nu Gustaf den Store! ... Bland undantags-figurer
 sitt sekels största! skapad till krigaredrott!
 ett utkast till någonting sällsynt stort och godt,
 en bild, som häfden visar oss sällan blott,
 och mejslad efter ett dristigt ögonmått
 med högsinnt tycke och väldiga konturer!

Han var utan tvifvel ett sannt geni som taktikus,
 som general har hans namn ännu en klang,
 hans svärd var en blix, som genom tiden sprang,
 hans blick en trollmagt, som legioner betvang,
 — tillika en organisatorisk talang,
 i mångahanda detaljer en utmärkt praktikus!

Men detta medgifvet allt, om ni behagar,
 hvad mera? — Att han med några gudliga ord
 planterade Sverges banér på Tysklands jord,
 och lade sig, — han en son af den fjerran nord, —
 med rundligen halfva Europas affärer ombord,
 till höger och venster dikterande bud och lagar?...

Det tar sig på afstånd ut. Det är en historia
 med flygande fanor och klingande musik,
 ett stycke omdiktad korstågs-romantik,
 på kolorit och på scenerier rik,
 en luthersk jubelsalm bland spillror och lik!
 hänförelsens andakt i glansen af ärans gloria!

Men nu det *verkliga* utan poetiskt skimmer!
 Vi tala här som folk utan falsk passion;
 (jag minnes vår Geijer, hur han med darrande ton
 föll nästan i gråt, — en nervös disposition! —
 så snart han blott nämnde Gustaf Adolfs person,
 det der är nu — pjåskigt och smakar pensionsfrun-
 timmer!)

Alltså förutan floskler det faktiskt sanna!
 Måhända att svaret vid första ögonkast

kan synas en smula hårdt, men det står dock fast:
 den goda kungen var ej så litet — fantast!
 Det var beräkningens lugn, som honom brast,
 der rörde sig något förfluget inom hans panna.

Re'n Axel Oxenstjerna, den stora kansleren,
 en människokännare med öfivad blick,
 bemärkte ju detta och med lämpligt skick
 monarken hejdade, när det för eldfängdt gick
 i skenande tempo utan så noga bestick,
 "ins Blaue hinaus", i den öfverjordiska sferen!

Fantast, det är ordet, och in amplissima forma,
 på en gång för hyperstenisk och sentimental!
 Likt alla, som svärma för ett ideal,
 berusade han sig ur illusionens pokal,
 tog molnet för Juno, för gulan ett påskäggs-skal, —
 och så gick det löst, till att hugga in och storma!

Så lät han förblöda på främmande fjerran slätter
 sitt fosterlands pulsar för den "heliga sak",
 så gaf han sitt lif! ... Och papismen, — som med
 ett brak
 skulle stöta tillsammans bums! — den står kapprak
 i dag ännu, med fullkomlig hållning och smak,
 trots Gustafs stolta dagsverk och sömnlösa nätter!

För allt hvad han lät det svenska stålet meja,
 trots alla de offer han "tankens frihet" bar,
 det gamla ogräset, (om det nu ogräs var,) blef dock vid rötterna ganska förträffligt kvar

och frodas ännu briljant, som i fordna dar!
— Hvad skulle han då också på denna galeja?

Trots segrar och blodbad, Leipzig, München, Lützen,
än står på sin klippa sankt Petri katedral
och lutherdomen blir synbart allt mera skral,
och Studach in petto är Upsalas kardinal
(men erkebiskop de *jure* är Reuterdaahl!)
Hvad blef så af målet, målet? Det vanns? — Jo
pytt se'n!

Hvad blef, när man ändtligen torkade blodet af svärden,
hvad blef *resultatet* af gerningen, *lönen* därför?
En handfull trasiga fanor, à la bonne heure!
de hänga i Ridderholmskyrkan med all honnör,
om icke precist just *pryda* dess interiör;
och vidare? — vidare? — kanske "Bremen och Verden"?

Se der det tvärsäkra och hvad fabeln lärer:
det *sanna* stora ej föds af ett känslorus,
ej af en så kallad idé, om än så ljus;
för dessa i molnen byggda femvåningshus
spenderar en klok man icke en pris snus;
i politik framför allt man mer begärer.

Ty politik är en *konst*, det är hela saken, —
ej inspirationen, som sväfvat hit och dit,
den fordrar kalkyl, dess hållpunkt är profit,
dess snille försigtighet, (just *vår* tids merit!)
och, liksom bäfvern med sin varsamma flit,
mens hufvudet håller utkik, den murar med baken.

IV.

Hvad flere af dessa, uti vårt hjelteregister så firade namn? Der är nu för roskull han, den Tionde Carl, af epikens frustande spann i guldechar dragen!... Han *något* dock åt oss vann; men medgif att lyckan gynnade här sin man, vi eljest sutit uti ett vackert klister!

Hur gapade han ej vidt i rymden och tiden! Måhända han drömde sig en kejsarethron! För all denna äflan, utan just rim och rason, för denna (o Holberg!) "honetta ambition," en — kornbod är likväl i min opinion en skäligen klen behållning vid slutliqviden.

Tack vare imedlertid Herran, de dårars förmyndare, att resultatet dock blef så pass reellt! Ej hvar mångfrestare har för sig så beställdt, att, just som bedriften är nära att dö af svält, då — lägger sig isen öfver Store Belt! Jag beklagar i dylikt fall en vanlig syndare.

Se bara den Tolfte! Der är *ett* exempel. Att han var bekajad med en monomani, en slagskämpekoller, ett slags russophobi, det må nu en sak för sig rättvisligen bli, dock var han väl knappast af slemmare kategori, än mången, som lyckan förpassat till storhetens tempel.

Men han hade otur. Tillräckligt att tappa partiet, heldst när man nu jemnt vill spela tourné på sju!

Så gick det på tok, det var naturligt ju,
 och den präktiga Narvabubblan brast i tu,
 och Svea blef sittande som en enkefru,
 medan herren skötte sin hälsa i Turkiet.

Han kunde ha hållit sänja med muskoviten,
 Petersburg Petersburg blef i alla fall! —
 han kunde här hemma gått efter björn på skall,
 (det finns deraf gudi nog mellan gran och tall,)
 och ridit spärr öfver stock och sten och vall,
 och spelat jätte mot rådet-Tummeliten!

Han kunde ändå ju gått i långa stöflar
 och gymnastiserat med sin dyrendal,
 och druckit merg utur kraftens jernpokal!
 Fast såsom politisk personlighet alltid skral,
 han skulle, betraktad mer som en bra korporal,
 afväpnat kritiken, som nu hans minne sköflar.

Ty det att lyckas, är politikens arcanum,
 att *icke* lyckas är mista all estime;
 en skojare blir genom framgången sublim,
 en äfventyrare blifver legitim,
 men motgången är ett fel och "plus qu'un crime,"
 den drabbe den störste, liksom "vulgus profanum."

V.

En annan tid har gått upp öfver Nordanlanden,
 och andra karakterer sig röra deri;
 det är kanske något mindre poesi,

men deremot i det hela hvad harmoni!
 en rådslagens mognad, idrotternas symmetri,
 en blickens skärpa, en säkerhet i handen!

Man äntligen hunnit utöfver det ensidiga,
 det uteslutande, långsökta, hazarderade,
 det sväfvande, blott af en stämning motiverade,
 blott subjektiva, tillfälliga och forcerade,
 det känslofulla, hysteriska, passionerade,
 det gubbaktigt inbitna och det barnsligt stridiga.

Man lemnar nu klokt åsido de dumma fukterna,
 der ingen kan se förut hur leken skall sluta,
 man ej lägger ut, som förr, med sin bräckliga skuta,
 om ej man för risken har pant i god valuta,
 förr sitter man lugn i förbidandets kajuta,
 eller metar simpor i grumligt vatten i bugterna.

Man flaxar icke åstad i ogjordt väder,
 likt Gustaf Adolf den Store, för påfvens skägg,
 man ränner icke för roskull hufvud i vägg,
 likt Carl den Tolfte, hans frejdade ättelägg,
 ejheller, likt Gustaf Vasa, med folkets drägg
 af lutter patriotism i förbund man träder.

Ej mer man griper till svärdet straxt, som fordom,
 vid minsta attentat mot ära och lif,
 man mera belevadt uppgör nu ett kif,
 med verldsvettets penna, spetsad med finhetens knif;
 i nödfall endast ett nätt litet invektif
 eller, såsom demonstration, en "förbaskad" svordom!

Man intrigerar, ty dertill fordras snille
 och detta anstår ett hyfsadt kabinett;
 men att slåss, att strida på gammalt nordiskt sätt,
 dertill behöfs blott en knytnäfve rätt och slätt,
 det är och blir (mister Cobden har deri rätt)
 dock slagsmål som slagsmål, hvad än man det kalla
 ville.

Man bygger ej mer, hvad man bygger, af lösan lera,
 på flygande sand, som ofta fordom händt,
 man lägger med grå-sten sin grund, så det är bevändt,
 — det är inom vissa kretsar ett slags patent, —
 och fogar så med betänklighetens cement;
 men framför allt man glömmar ej — assurera.

På detta manér man uppnår, uppnå thronerna,
 det fast beståndande, tryggade, solida,
 det sanna, som knappt ens fanns i fordomtida,
 det stora, som ingen framtid skall bestrida,
 hvars grenar sig vida öfver verlden sprida
 och bära hesperiska äpplen åt generationerna.

Märk här: man skåde ej hunden efter håren!
 (det gäller i politik, som öfverallt;)
 man saknar måhända i tidens hela gestalt
 det eminenta, men uti inre halt,
 i kärna uppväges detta hundrafaldt,
 det är dess *ande*, som är så gudaboren.

De *tyckas* en, dessa heroer, som medelmåttor,
 de föra sig kanske mer teatraliskt, än käckt,

hos dessa statsmän är någonting gårdags-kläckt,
 hos dessa genier är ingen friskhetens fläkt
 och inga axlar på denna junkerslägt!
 Man vill ha ekar i stället för blomsterpottor.

Men detta är, — om icke just ekar i skogen, —
 dock allt utaf ekens ädla, kraftiga art,
 ett gry, i sanning förvånande, underbart!
 det spirar upp med en verldsförbluffande fart
 och blir i ett nu något öfverjordiskt rart; ...
 i går en hofnarr, i dag till minister mogen!

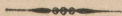
I går en herre, knappt säker i stigbygeln,
 — så *tycktes* det kanske, — synvilla och förtal!
 i går polkör på en amaranterbal,
 i går debutant på Riddarhuset, (och skral!)
 i dag matador bland de främste i rådslagens sal,
 energiskt gripande i regeringstygel! ...

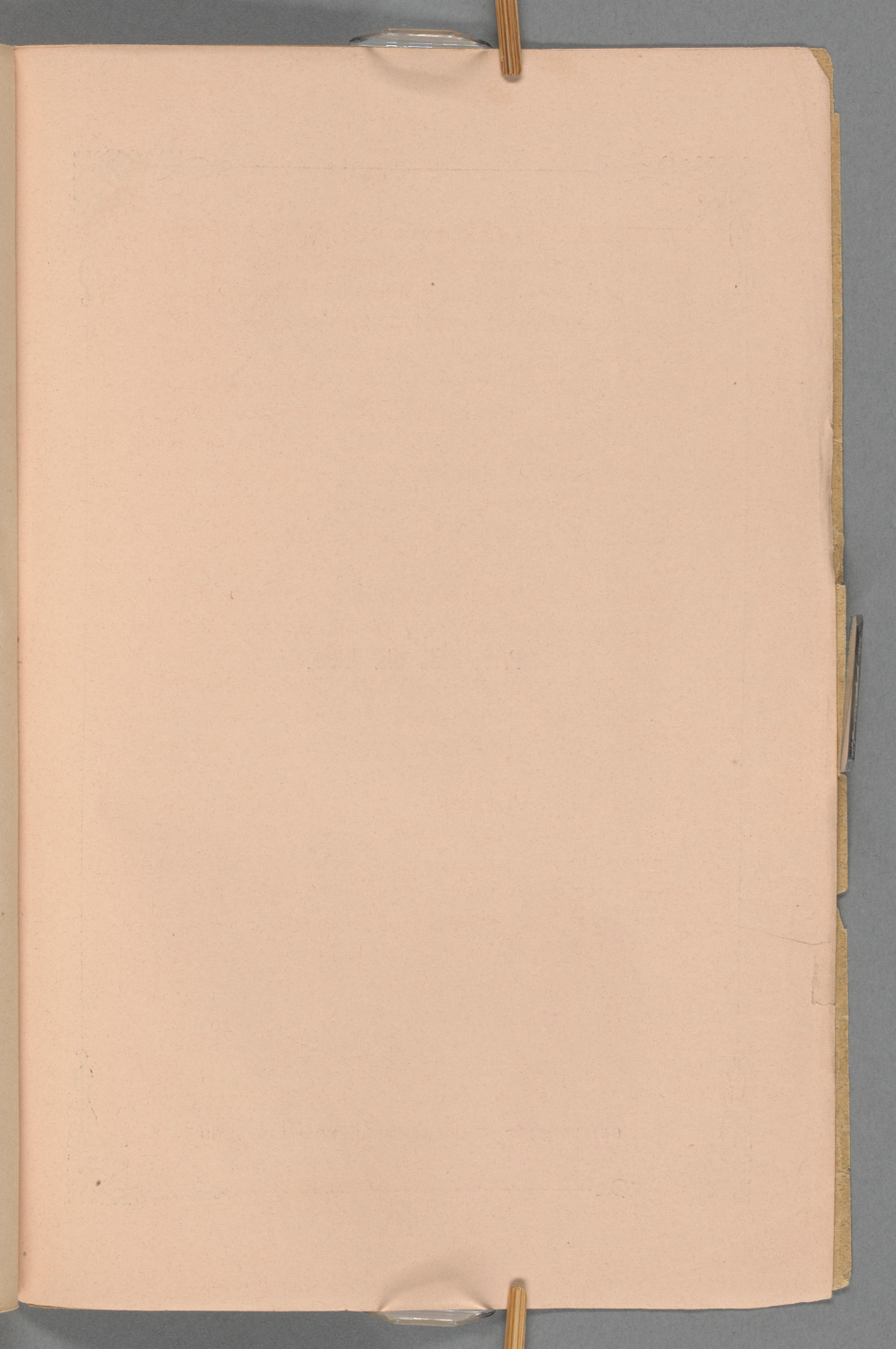
Det der är helt enkelt något i atmosfären,
 en färglös politisk gas, som förr man ej haft,
 i nutidens feta luft en närande kraft,
 som ammar det herrliga med sin dolda saft,
 som fyller med hjerna flädens ihåliga skaff!
 Systemet den ger den historiska karakteren.

VI.

Och därför, för luftens skull, — när det är galet,
 att man skall födas till denna snöda verld, —

säll den, som af Nornan fick sig då beskärd
den ynnest, i sanning allahanda värd,
att just vara med och göra sin lefnads färd
så der omkring adertonhundrafemtitalet!

Pris: 24 sk. b.co.

Göteborg 1856. Tryckt hos HEDLUND & LINDSKOG.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

